

BERNA DURMAZ

BİR HAL VAR
SENDE



ÖYKÜ





BERNA DURMAZ
BİR HAL VAR
SENDE

© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2012

2. basım: Ekim 2012

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-07-1519-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

BERNA DURMAZ
BİR HAL VAR
SENDE

ÖYKÜ



Berna Durmaz'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Tepedeki Kadın, 2011

BERNA DURMAZ, 1972 tarihinde Kırklareli'nde doğdu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitirdi. Öyküleri 1995 yılından bu yana *Kopuş*, *Adam Öykü*, *Notos* ve *Sözcükler* dergilerinde yer aldı. İlk öykü kitabı *Tepedeki Kadın* 2011 yılında yayımlandı.

İçindekiler

TAŞ

Zati'nin Yıldız Gözleri	13
Lal	17
Gelincik Yaprakları	21
Ekmeğin Yanığı	25
Sütten Beyaz Taşlar	29
Sepetin Çürüğü	33

KUŞ

İpin Kanatları	39
Ağacın Dediği	45
Yılanın Gözü	51
Kalpteki Kuş	55
Söz	59
Göç	63

GÖL

Giden	69
Kum	73
Kırılma	77
Manolya	81

Un	85
Çakıldaşı	89

TAŞ

ZATİ'NİN YILDIZ GÖZLERİ

Akşamdan hazır etmişti giyitlerini. Çulunu çaputunu güneşe sermişti ki kurusun. Evinin kara rutubetini ilk kez görüyor gibiydi. O gün, onu görmeye gittiğim günü diyorum, koca kırmızı bir mayıs gülüydü her zaman bu Zatinur, bu kez kapamış yapraklarını, sanırsın bir taze gonca.

“Kokumu kilitledim çeyiz sandığıma,” dedi. “Varasıya karışmasın yabancı rüzgârlara.”

Karşıma oturdu, boynunu büktü, dizlerini birleştirdi, entarisinin eteklerini çekti çekeledi. Bir gülesim geldi.

“Ormandaki mi?” dedim.

“Hı hı...”

“Kız o hayal, yok öyle bir şey,” diyeceğim, diyemedim. Ömründe bir hayali olmamış ki ne bilsin.

“Öyle olsun,” dedim ama yüreğimden de bir ağlama isteği geçti o saat. Vay, dedim içimden, babanın şarap çanağına... Bu dünya ne ister şuncacık kızdan.

Gözlerine baktım, nasıl çakmak. Bulutsuz gecede göreceğin en parlak yıldızı at kenara, koy onun gözlerini. Ben öyle görmemiştim hiç Zatinur’u. Bunca zamandır gelir giderdim, kaç kez girdim kara bir yılan gibi yatağına, o hiçbirinde sıyrıp atmadı beni. Bacaklarına dolanmama sessizce razı oldu. Buydu Zati, uysaldı olmuşlara,

olanlara. Baktım, az önceki oturuşu değişmiş. Başını dimdik tutmuş, yüzü bir çelik ok. Şimdi yanaşmaya kalksam, doğrar beni bile bin parçaya. Öyle bir kuvvet gelmişti şu cılız kızcağıza.

Nereden geldiğini sor, soramazsın. Durup bakarsın öyle, ölmüş atın gerisi gibi. Ne bilsin kız, neler düşünmüş de, nelere yormuş. Hayal, hepsi hayal ya, benim bile iki paralık ciğerimi sızlatır.

A, kuşluğun önünde durmuş adam. A, yüreği yarılarsıca. Sen öyle bakasıya çoktan yol alır Üsküdar atlıları. Tavını bulan demirini döver de, ateşini bile söndürür. Sen öyle durasıya, ananın ininde saklı samanlar çoktan bulur yerini. Önünde bir kupa ununla, eleğini duvara asan sen olursun.

Sana bunları demezdim ya, sen öyle hayalifener gibi sallanıp durunca...

Bu kız böyle değildi önceden. Anasının bir öğüdüymüş, taş gibi saplı tutardı böğründe. Kol kırılır yen içinde, demiş kadın. Ne daha sümüğünü yalarken vardığı kocaya çıkarmış gıkını ne gelene gidene. Bir helal çekmiştir kızına anası, kemiklerinde yılanlar oynaşırken. Gökten bir madalya sarkıtılsa Zati'ye verilirdi herhalde. Ben onu tanıdığımda böyleydi, kırmazdı kimsenin gönlünü.

Sonra bir gün, seni görmüş işte kuşluğun önünde. Sen birden, ormandan mı, dağdan mı, taştan mı nereden çıktıysan, düş gibi, hayal gibi. Ecinni miymişsin, ormanın prensi mi? Kız akli değil mi, öyle diyor.

Diyor ki; iki gözü iki kaynar kazandı. Kazanların içi fokurtulu kara bir sıvı. Taşmış, dökülmüş yerlere. Döküldüğü yerde boncuk boncuk göz açılmış. Ormanın boz toprağı gözden parça parça yarılmış. Bir de durduğı yerde durmayıp iki kazan gözünü başımdan aşağı boca etmez mi? Her yerimde gözler açılmaya başladı birden. Gül gibi, yaprak yaprak gözdü ki karaydı güllerin rengi.

Yüzümde, elimde, kolumda, üstümde başımda... Neresi varsa gözünün değdiği, her yerim göz oluverdi.

Diyor ki; gözler açıldıkları gibi kalsalardı ya. Tümü birden görmeye başladı. Evimin yolunu zor buldum. Yol, bildiğim yol değildi çünkü. Ağacı, çiçeği, dalı, yaprağı bu kadar bol muydu bu yolun? Evim, sabah çıkarken bıraktığım ev değildi. Çulu çaputu bir eski göründü o gözlere. Rutubetin çürüttüğü ne varsa evin önüne yığıdım. Koca bir ateş yaktım ki, yalımdan kaçan pireler koca bir ordu kurup evi terk etti. Kuytunun köşenin çerini çöpünü ayıklamak günlerimi aldı. Bir deli güç gelmişti ki, değil evimi, tekmi evleri yıkıp yeniden yapabilirdim.

Gece olunca yorgunluktan, kendimi boş bir çuval gibi yatağa bıraksam da, kendi gözüme bir gram uyku girmedi. Gözlerin biri kapanıp biri açılıyordu. Yatamayıp, kalkıp oturuyordum evimin önünde. Bir gökteki yıldızlar kırışıyordu, bir benim üstümdekiler. Karşılıklı, gün ışıyana dek.

Böyle diyor da susuyordu. Bu kadar göz görünce her şeyi, insanın yüreği işkembe olsun da dayansın. Evinden aşağılara bakıyormuş o gözlerle, kente, ormana, insanlara bakıyormuş. Geçmişini, anasını babasını, koca dediği adamı getiriyormuş o gözlerin önüne. Sonra dönüp dönüp sana takılıp kalıyormuş işte. Kaç gece, kaç gündüz, açılan bütün gözleri ve kendi gözleriyle, içer gibi, hayalindeki sana bakıyormuş.

Acımaya başlamış yüreği sonunda, günde unutulmuş çökelek gibi. Ağlamaya başlamış birden gözleri. O kadar çok gözyaşı çıkmış ki, buradan aşağılara akarak derenin suyunu bahara varmadan kabartmış.

Bunları derken hâlâ ağlıyordu Zatinur. Bunca yıldır tanırım, hiç böyle görmemiştin onu. O gün, karşımda bir heykel gibi dimdik oturan kadın gitmişti de yerine, evinin önüne yığıdığı yığıntıdan beter biri gelmişti. Dışa-

rı çıkarıp yaydığı eşyaların hiçbirini taşıyamamıştı içeri.

“Hani bir güç gelmişti, ne oldu sonra?” dedim.

Yine, ormanın bir kuytu köşesinde görmüş seni. Dere olup akmış, kayık olup kaymış sana doğru. Sen, toprağa gömülü bir gülle gibi durmuşsun durduğun yerde. Bir adım atamamışsın kıza doğru da, üzerine boca ettiğin ne kadar gözün varsa toplamaya kalkmışsın kızın üzerinden. Demişler ki sana, kirlidir Zati. Sen de, ayağının altına alıp yüreğini, bu sözü dinlemişsin.

Ben Zati’ye kirli diyenin alnını karışlarım. Kafalarını koparıp gerilerine veririm ki kendi kıçlarındakini görsünler.

Sana bunları demezdim, demezdim ya, ayazda kalmış dal gibi sallandığını görünce...

“Haydi kalk,” dedim Zati’ye. “Topla eşyalarını içeri, akşama gelenler olur.”

Kız öyle bir bakışla baktı ki bana. Yüz, bin, milyon gözüyle, baktıkça da çoğalıyordu sanki gözleri, korkumdan, bir daha ağzımı açamadım.

LAL

Geceydi, ki karanlık nasıl zifir. Elim kadar, parça parçaydı gökteki yıldızlar. An geçmiyordu, tek tek iniyorlardı aşağılara. İşte o yıldızlardan biri, bizim bahçeye düştü. Bir ben gördüm, başka göz yoktu çevrede. Herkes derin uykudaydı. Beni bir el dürttü sanki, uyandırdı uykumdan. Bir el yataktan kovaladı. Yatıp kalsam boğacaktı başka bir el. Bahçeye dar attım kendimi.

Ağaçlar karanlıkta canavardan farksızdı. Gün gözüyle görüp bilmesen, kara kolu, kara bacağı, açık ağzıyla üzerine gelir sanırsın onları. O yöne bakmadım korkumdan. Karanlığın oyunudur, akli çıkmazlara sokar ki, maazallah, iflah olan çıkmamıştır. Çok eskiden bir Sakız Oğlan vardı. Böyle, gecenin birinde bir ağaca bakıp bakıp yitirmişti aklını. Kim bilir nasıl göründü o ağaç ona, kim bilir ne kapılar açıldı ağacın içinden de oradan neler çıktı? Oğlan bir daha kendini bilmedi.

Onu anımsayıp bakamadım ağaca, ama yan gözle görüyorum ki rüzgârla kıpırdanır, gittikçe daha çok yaklaşır yamacıma. Kalkamadım yerimden. Bahçenin divanında oturdum kaldım.

Uzak sokakların köpekleri çıldırmış gibi havlarlar, sanırsın etlerinden et koparıyorlar. Gündüzün miskini gecenin delisi kesiliyor işte. Onların bağirtısına uyanmış-

lığım yoktur hiç. Duya duya duymaz oluyorsun.

Beni uyandıran bir el... Rüyadan mıdır, aklımın içinden mi, geceden midir, yoksa şu tepemdeki kevgir gökten mi? Bir el... Uzandı geldi, kaldırdı, kondu beni bu bahçeye. Göğe karşı açtım ağzımı baktım, bir o tarafa, bir bu tarafa kayıp giden yıldızlara. İşte nasıl olduysa, birden aydınlandı gök, bir cayırtı koptu ki, köpekler bile sustu. Sanırsın herkesler, yataklarından uğrayıp dışarıya atacak kendini. Evlerde ses yok. Ölü toprağı serpmişsin sanki üzerlerine. Kimse görmedi bahçeye düşen yıldızı. Bir ben gördüm ki, benim görmem için uyandırılıp buraya kondu olduğum gün gibi ortadaydı. Öyle olunca bu iş hayırlı bir iştir, dedim. Bu gece ne olarsa iyi olacak. Ne iş görülecekse sonu güzel çıkacak. Düşünüp durdum yıldız bakıp. Yıldız, gökteki kadar parlak değildi artık, düşerken tüm pırıltısını bırakmıştı. Bir kara taş olarak saplanmıştı bahçenin toprağına. Küreğı aldım, açıkta kalan kısmını da ben gömdüm.

Eve girip Adem'in yanına sokulup yattım. Horultusu odanın duvarını çatlatıyordu. Ne yapıp edip uyandırmalıydım onu. Bu gece tutacak dölün bize de, âleme de hayrı büyük olacaktı.

Uyanacağı yoktu bizimkinin. Elimle yokladım altını, aldım üstüme koydum. Açılır gibi oldu, homurtulu, bir-iki gitti geldi, yıkıldı, uyudu. Rüya sandı herhalde.

Uyuyamadım. Bahçedeki yıldızı düşündüm gün ışığına dek. İçime düşen tohum, sağ selamet filizlensin, diye bekledim. Hiç de öyle olmadı. Dokuz ay sonra bu Arif dünyaya geldi işte.

Doğduğunda daha, bir gözü öteyi gösteriyordu, bir gözü burayı. Onu görmeye gelen kadınların içini kazıyordu bağırtısı. Yüzü buruşturulmuş kâğıt gibiydi. "Bir doktora falan mı," diyordu evden kaçan kadınlar, "bu bebek bir tuhaf." Ne kurşunlar döktürdüm, ne okunmuş sular içirdim. Onlardandır belki, iyice yarım akıl kaldı.

Konuşmaya başladığında hiç anlaşılmadı ne dediği. Dili dil değildi sanki, tersinden mi öğrenmişti ne? Bir acayip lisan. Onu bir ben anlıyordum. Sözünden değil, gözünden, bakışından, eliyle ettiği işmardan...

Bahçenin uzağını hiç bilmedi Arifim. Burada ağaçların en üstünde ydi kuş gibi. Tirtıl gibi toprağın altında büyüdü. İnsandan katı hep, bir yaratık gibi. Bahçeye kim gelse kendini kmrlğe attı.

Komşunun görmediği neyse de, babası da hiç bilmedi onu. Doğduğunda bir kere baktı yüzüne, bir daha bakmadı. Nasıl gebe kaldığımı hatırlamıyorsa bu Adem, çocuğu da öyle yok saydı. Oğlan da bir kere baba demedi ki Adem'in babalığı kabarsın. Diyemedi ki, dediyse de, bizimki anlamadı.

İşte bu Arif, sözsüz, yaşsız, yok gibi büyürken, bahçedeki yıldızı buldu bir gün. Topraktan çıkardı kara yıldız taşını, aldı koynuna koydu. İki hasretlik kavuştu sanki. O gecenin yazısı, çocuğun onu bulmasıyla tamamlanmış oldu. Ne yaptıysam taşı çıkaramadım koynundan. O taş oraya yapıştı kaldı. Öyle olunca yıllar, yapıştığı yeri oydu yavaş yavaş. Taş, kalp diye Arif'in göğüs boşluğuna yerleşti. Büyüyüp de eti çoğalınca oğlanın, taş içine iyice gömüldü kaldı. Bu taş, bahçenin taşı değildi nihayetinde. Bir zaman parlamış, ışığı bilmiş, yanmış, kavrulmuş taştı. Bunu unutmuştu da, en sertinden bir taş olmuştu bu yıldız. Anladım ki, meğer taş her yerde taşmış. Ha dünyanın toprağından olmuş, ha göğün boşluğundan. İki de aynı bokun soyuydu. Taş, taştı işte.

O günden sonra bir haller oldu oğluma. Yabandı ya, taşla birlikte iyice içine katı sanki. Bahçe duvarına çıkıp uzun uzun sustu. Onu bu hale koyan benmişim gibi, bir öfke yerleşti bana olan bakışına. Yanaşmaya çalışsam da eliyle itti. Anladım, kalbindeki taştı buna sebep. Yoksa böyle değildi.

Büyüdükçe, düzeleceğine iyice yamulmuştu yüzü. Bir ucubeye dönmüştü ki kalbi zaten taşı. Bir gün bahçenin sınırını aştı, gitti uzaklara. Oranın karanlığına karıştı.

Bekledim, yıllarca gelmedi Arifim. Dışarıyı bilmez, yol yordam, insan bilmez, ne yapar oralarda, diye çok düşündüm. Çok aradım, bulamadım.

Yıllar sonra, özlemiş, pişman olmuş, geldi bir gece karanlığında. Gölge gibi süzüldü bahçeye. Babası kapıda gördü onu, tanıyamadı, ki zaten bilmezdi hiç, azılı gelmiş sanıp kömürlükteki baltaya davrandı. O öyle saldıınca Arif de, ki zaten hiç baba dememişti, aldı karşısındaki elinden baltayı, kafasını boydan boya yardı. Adem kanlar içinde yığıldı kaldı.

Oğlum, içinde yıldız taşıyla kayıplara karıştı.

GELİNCİK YAPRAKLARI

Saçlarının içindeki rüzgârı özgür bıraktı. Suçluydu bu yüzden. Onu, kötünün oyununa getirene ilenerek kustu tüm bildiklerini. Gizlediklerini söylemenin kendisini kurtaracağını umduğundan değil, bildikleriyle ölmek istemediğinden.

Bilginin acıtan yanını bilirdi herkes. Bu yüzden o, içini kanırtarak ve kanatarak söküp çıkardığı bilgiyi, daha üzerinden ıpılık bir kan sızarken söyleyiverdi orta yerde. Hepimizin önünde söyledi ki, duymayan kalmasın. Acısının büyüklüğünü yüzünden anlayalım ki, onu yargılasak da kötülemeyelim.

Ne yapsa bundan kurtulamayacaktı.

Günün tüm uğraşlarını ertelemiş, etten bir halkanın kısılcasına almıştı onu. Kendini döke saça dolaşmıştı meydanın her noktasında. İzleyenlerin kalabalık olduğu yerlerde dövünüşü, gösteriye dönüşmüştü. Acımanın en aşağı olanına dek indiriyordu hepimizi. Bir dilenci gibi dil döküyordu:

“Sevdiklerinizin başı için, geldiği günü unutmadınız ya.”

Unutmamıştık. Yüzüne bakamamıştık, bir tuhaf yaratık. Gözünün her oynayışı başka bir oluşuma sürüklüyordu bakanı. Deli miydi, saf mı, itilmiş mi? Kucak mı

açmalıydık tuhafılığına, dışlamalı mıydık? Karar veremedik. Laldi üstelik. Anlatamıyordu bir türlü niyetini. Ağzından çıkan kısa kesik seslere hiçbir anlam veremiyorduk.

Kötü müydü gerçekten? Belki de sadece sebep oldu olanlara. Her şeyin başıdır sebep. Olacak olan, sebep diye tutturur da, taşın altında olsa bulur onu.

Karşımızda kıvranan kadına demedik bunu. O kendini temize çekmek için kötüyü sürüyordu önümüze. Kötü bizim içimizdeydi. Saçının rüzgârını bırakan kadın, canın yangısından bunu göremiyordu.

Semender soylu olmak gerek yanmamak için. Kadın yanıyordu. Meydandaki herkesin yüzüne tek tek söylüyordu bilip de diyemediğimizi:

“Bir semender gibi geçip gitti ateşin içinden. Gördünüz hepimiz.”

Görmüştük.

Sesi bütün şehri dolaşıp, gelip kulaklarımızda patlıyordu:

“Semenderdi, geçip gitti ateşin içinden.”

Eliyle dağın ötesini göstermişti, nereden geldiğini sorduğumuzda. Demirci onu, çalışması için yanına almıştı. Ateşin alazı karşısında dayanamazdı hiçbir yüz. Kaucuk kadar sertleşmişti Demirci'nin yüzü. Lal Adam'ın ateşe dayanacak kadar kalın derisi var gibi duruyordu.

O hepten ateştenmiş meğer. Nereden bu yakınlık, diye sormadık. Sorsak da vereceği yanıtı anlamazdık ki. Demirci şaşırarak anlatıyordu olanları:

“Maşasız elini atıyor, ateşe düşen demire de, demir kızarmış, nar olmuş, bunun eline bir şey olmuyor. Can dayanmaz, saatlerce duruyor ateşin önünde. Kıvam bulana dek demir, bana mısın demiyor.”

Dinliyorduk. Efsunlu falan mıydı bu Lal? Ateşten mi geliyordu? Şimdi kadının bağıra çağıra söylediği gibi bir semender olduğu, aklımızın ucundan geçmiyordu. Demirci, “İyi çalışıyor oğlan,” dedikçe, yavaş yavaş alışık varlığına. Vücudun bir ura alışması gibi alıştık. Ne atabildik ne sorabildik niyetini.

Demirci'nin ateşi, Lal Adam'ın soyundaki ateşle buluşmuş meğer. Bizim bundan, çok sonra haberimiz olacaktı.

Lal Adam gündüz demirin tavyıla uğraşıp gece atarmış kendini meğer şehrin sokaklarına. Geceleri kadınların pencereden bakmaları uğursuzluktur, derlerdi hep, işte buydu, oldu.

Lal Adam içindeki ateş parıldayarak dolaşınca, şimdi karşımızda kıvranan kadını görmüş penceresinde. Perdeleri, duvarı, kapısı, kocası, çocuğu engel olamamış kadına ki, atmış kendini sokağa. Durmuş Lal Adam'ın önünde. Elini uzatıp gözündeki ateşine dokunmuş. Evinin ocağında harlanan ateşten başka bir ateşe. Yetmemiş, oracıkta bırakmış saçlarında gizlediği rüzgârı. Upuzun saçları uçuşmuş da Lal Adam'ın boynuna dolanmış. Kadın bu işlerde hiç suçu yokmuş gibi konuşuyordu. Ağlaması suçuna hiç değildi.

“Bir ateş varsa yanmalıydı o da benim gibi. O yürüdü gitti ateşin içinden, ben ortasında kaldım. Bir semender...” derken dişlerinin arasından tıslıyordu.

Olacak olanı ötelemek için değildi anlatması. Lal'in ne olduğunu yana yakıla göstermekti niyeti. Yana yakıla...

İlk taşı oğlu aldı yerden. Attığı taş, koluna çarptı kadının. Yere tıkr tıkr yuvarlandı. İkincisi alınının ortasına, kocası atmıştı. Ötekileri biz attık birer birer. Nefretle değil, yapılması gerektiğinden. Kadının her yerinde kırkırmızı gelincik gibi yaralar açılana dek attık. Gelincik yaprakları yerlerde uçuşana dek.

Orta yerde iki bklm yumulmu, duyulur duyulmaz bir sesle, mrldanyordu hl:

“Hibiri actmyor ki canm, Lal Adam’ın kalbindeki ta kadar.”



Özgün dili ve ele aldığı konulara duyarlı yaklaşımıyla Berna Durmaz kendi okurunu yaratacak bir öykücü...



Berna Durmaz, ilk kitabı *Tepedeki Kadın*'la okurlardan da, edebiyat dünyasından da büyük ilgi görmüştü. Yeni kitabı *Bir Hal Var Sende*'yle ustalaşmaya giden yolda çok yol aldığını gösteriyor okurlarına.

Berna Durmaz, çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu öykü kişilerini yazıyor; ıssız kasabalarda yaşayan, bir yandan hepimiz için tanıdık, bir yandan da alabildiğine yabancı... Durmaz, tümüyle kendine özgü bir öykü atmosferi kuruyor. Alışık olmadığımız, imgelerle yüklü, şiirsel diliyle bizi bu tuhaf dünyaya konuk ediyor. *Bir Hal Var Sende*'yi okurken, yaşadığımız bunca şiddetin, hoşgörüsüzlüğün, nefretin kaynağına yaklaştığımızı hissediyoruz. Okurunu rahatsız eden, gene de içinde kaybolmak istediğimiz öyküler bunlar...

Kapak resmi: JEAN-FRANÇOİS RAFFAËLLI

ISBN 978-975-07-1519-8



9 789750 715198